

LÖRINC PÉTER:

Beszélgetések egy árnyképpel

Nem azért írtam őket, hogy nyomdafestéket lássanak. Magamnak írtam a verseimet — önbátorításul is néha, ha percekre, órákra kihagyott az erőm a fasiszta haláltáborok országában, ahol rádírányította az őr a géppuskát az őrtoronyban, ha farkaséhesen (de szörnyen keveset fejez ki ez a szó) átvánszorogtál a drótkerítésen, hogy csipkés-szélű kelkáposzta-levelet lopjál a kertben, a szádba vedd, hogy valami, akármilyen íz érezz. Kellett néha a bátorítás és ezt a bátorítást önmagamból, mélyen szunynyadó tartalékerőimből kellett merítenem. Ez a tartalékerő volt a »Csillag«. Ha bennem is élt csupán, ott állott mellettem, segített, erőt adott és így soha, pillanatra sem tántorodtam meg. Ezért, erre kellett a vers, arra, hogy kibányássa belőlem az utolsó csöppet is, mert arra is szükség volt a haláltáborban, ahol négy évig laktam. És másik célját is elérte a vers. Sikerült kicsempészni őket a táborból és illegálisan eljuttatni az élő Csillaghoz, aki — bús Solvejg — várt, erőt adott és megtette a tőle telhetőt a maga környezetében is. Ott is megtette a vers a magáét: bátorított, hitet őrzött, erőt konzervált. Nem sajtó alá szántam őket. És ma legyenek kordokumentumok. Dokumentumai annak, hogy a fasiszta táborok kellős közepén a jugoszláv hadifoglyok dolgoztak, harcoltak a maguk módján és — kultúréletet is éltek, Szerbül és magyarul. Jó pár ezer tisztet és legénységet is neveltek át, elérték azt is például, hogy visszatartottak mindenkit a munkától a fasiszták számára, megteremtették a kapcsolatot a Párttal és Antifasiszta Tanáccsal és noha Dráza fasisztái az összes táborokat tartaléknak szánták (»Majd, ha hazaérkezünk, átveszszük a hatalmat!), sikerült hazahozni az embereket és annyira átnevelni és tájékoztatni őket, hogy itthon semmi sem volt részükre idegen a négy évi tábori élet után sem. Mert nem voltunk elszigetelve. A drótsövény erre a célra kevesnek bizonyult. Megharcoltuk a magunk harcát a magunk frontján. De hogy ez könnyű volt, hogy az éjszakáknak könnyű volt az álmuk? Hazudnék, ha ezt állítanám. És ez volt a vers feladata. Megteremtette — éjjel — a nappal harmónikus, dolgozni tudó emberét. Így kell olvasni ezeket a verseket. S ha van némi költői értékük is — annál jobb. Hogy egész ember van bennük, az bizonyos.

Nyár volt, de az Északi tenger partjától nem messze, ahol állandóan érezhető volt a gyors északi szél és állandóan gomolyogtak a fekete felhők, — hideg telet érezték a hirtelen kiéheztetett, leromlott, lerongyolódott emberek. Aki erős, tohonya ember volt — 30 és 40 kilókat is lefogyott pár hét leforgása alatt. Közben mutogatták a tábor melletti kiserődöt: Kommunisták, német kommunisták voltak a háború előtt a táborban és abban az erdőben géppuskázták le őket. Az alattam lévő ágyban

éppen éhenhalt egy hatvanesztendő fogoly. Nem költöztem le a helyébe, nehezen, de még sikerült feltornáznom magam az emeleti ágyba. És volt már néhány csoportom, akikkel dolgoztam. És volt annyi erőnk, hogy ilyen körülmények között, megtagadtuk az ebéd elfogyasztását, hogy leplezzük az ebéd-tolvajokat. Az őrség persze bejött a táborba és azt énekelte menet közben: »Wenn Judenblut vom Messer spritzt!« (Ha zsidóvér fröccsen késünkről!) Szörnyen le voltam romolva. A csoportommal végzett napi egy óra munka után és a napi séta után — amit kötelességnek tartottam, mert kezdődött az orosz háború és lelket kellett önteni az emberekbe séta közben — lerogytam ágyamra és mozdulatlan feküdtem egy darabig. Azután appel előtt, amelyen sokan lerogytunk, összeestünk, hasrafekve, ott az ágyon, olvastam Eckermann beszélgetéseit Goethével, egy barátommal fordítottam és magyaráztam azokat. Így írodtak a »Beszélgetések egy árnyképpel« első ciklusának versei. Hármát mutatok be közülük.

I. ciklus

3.

Nyáron tél van,
Reggel dél van,
Zörgőcsontú, tetűmarta éhség.
Akarlak álmodni,
álomba ringatni:
Nem látlak —
Elmarta képedet az éhség.
Csillagom látsz?
Csillagom vársz?
Élsz testvér — túl éhségen, rémségen?
Várjál! Jövök.
Hívj! Röpülök.
Hozom a holnapot
Kit sóvárgunk régen.

4.

Egyek vagyunk testvér az emberrel:
Vele együtt szabadulunk fel.
Az éjjel álmodtam:
Egy fogason lógtam
s mellettem a szögön
lógott a ruhám.
És láttalak, testvér,
melletted álltam én,
láttam, símogattad
testemet puhán.
S mindaketten tudtuk:
Eljön az idő — fogasról leszállok,
talapzatra állok
és keblemben hordom
izzó, fényes napod.
Ki nevét viselem?
Jó testvér, türelem!

Én — vagy más?:
ember leszek, ember vagyok.
Csillagom látsz?
Csillagom vársz?
Élsz testvér, túl éhségen, rémségen?!
Várjál! Jövök.
Hívj! Röpülök.
Hozom a holnapot
kit sóvárgunk régen.

5.

Koporsó-szűk faláda az ágyam.
Mellém fekszel Csillag? Nincs helyed.
Maradj le, testvér!
Az öleléshez se erőm, se vágyam!
Sodor a szél, súlytalan hópelyhet,
Lehorgonyozni Csillag te se tudsz.
Maradj le mellőlem, testvér!
Mert lemarad test és lemarad vér!
Ha magadban is, asszony —
mindenen túl éljél!
A holttesteket rázzad ki testedből.
Tiszta maradsz, ha tőlem messze futsz.
Élj és örülj
és könyörülj
rajtam, koporsós halotton.
Élj és ölelj
én, bús röhej
hadd maradok le messzi utadon.
Bányászd ki Csillag — gyermeked testedből,
kit én neked többé nem adhatok.
Én vagy más? Hogy apja ki leszen?!
Mindegy már, asszony, ha anyává teszen.
Teljesedj ki a jövő felé Csillag —
Koporsóm váljék bölcsővé általad!

Azután Warburgból a fasiszta központba, Nürnbergbe kerültünk. És novemberben a németek és tábornokaink, fasisztáink aláírták a hírhedt »nürnbergi nyilatkozatot«, ebben arról volt szó, hogy elítéljük a Népfelszabadító Harcot és rendelkezésére bocsátjuk magunkat a német hadseregnek, hogy haza szállítson bennünket és csatába vessen népünk ellen, a Népfelszabadító Harc ellen, a Párt ellen. A tábor még nem volt megszervezve, csak kisebb különálló csoportok voltak benne. A legtöbb ember még tájékozatlan volt és el is voltunk szigetelve egymástól. A nyilatkozat kibocsátása után tették a barakok között csak szabaddá a forgalmat. Félnapunk volt határozat-hozatalra, agitációra a nyilatkozat ellen. A szörnyű éhség és szörnyű fázások idején, amikor halállal fenyegették azokat, akik nem írják alá a nyilatkozatot és az otthoniak, a hozzátartozók megkínzását és kivégzését is kilátásba helyezték, így is sikerült a tábor 10%-át megnyerni. Szörnyű lelki harcokat folytatott le magában mindenki. Részt vettem a határozat-hozatalban és a felvilágosító munkában. És biztosra vettem, — mint a többiek is — hogy pár nap

múlva kivégeznek. Bihálji-Merin egy hónapot adott magunknak. »Az alatt megírhatod a második ciklust!« — mondta és hozzáfogott arcképeink megfestéséhez, hogy legalább kép maradjon utánunk. Vigaszul asszonyainknak. Két verset közlök a második ciklusból:

II. ciklus (A keserű versei)

1

Im, eléd járulok.
Bús állatszemetem —
halálra-ért tulok —
most rádemelem.
Közeleg az óra:
virradóra, búcsúóra.
Hogy nálad maradjak?
Csillag, nem tehetem.
De eléd járulok
hittel, áhítattal,
beléd, az emberbe
vetett erős hittel.
Tudom: én elmúlok:
elsodort falevél
rőt pázsitra hullok.
De te akarattal
folytatod utam.
Te vagy bő kutam,
csergő hús forrásom.
Magam belédásom,
újra kicsírázom,
új bölcsőt érlelek.
Lesz új kert, új telek.
Hát eléd járulok,
nyujtom kezem feléd.
Idetelepszem le
Csillag, újra melléd.
Úgy, mint egykor régen.
Se földön, se égen
senki sincs velünk.
Im, eléd borulok
fogd át csontos kezem,
kicsi munkás kezed,
erős, élő kezed
nyújtds felém, add nekem, —
utolsó nagy csókra.
Úgy hullok rá áhítattal,
mint soha, még soha
lovagi üres csók
jólápoljt kacsókra.

2.

Add a szemed, add a szád,
hadd csokolom mostan rád,
hadd csokolom mostan át
hitem és erőm beléd.

Mert most nagy-nagy nyugalom
 fog körül, mint jó álom
 s oly jó kúszált bús fejem
 (vár rá tested, hús halom)
 elnyújtani testeden.
 Igen, nagy-nagy nyugalom
 tölti be teljes valóm:
 Megfürödtem a hajnalban,
 megfürödtem friss harmatban,
 Harmadszor is feredőzök:
 Csillag, tiszta hús hamvadban.
 Csillag, tested fényében.
 Tiszta szent nagy nyugalom,
 mint leállott szélmalom
 lengi körül testemet.
 Átcsókolom, rádcsókolom
 (ahogy átfogsz, drága ollóm!)
 hitemet,
 legszentebb és legerősebb
 megtisztító tüzetem.

Odahaza folyt a harc és mi is megtettük a magunkét. Nürnberg után, Osnabrückben már megszerveztük az egész táborát és amikor büntetésből — az örök a vonatban majdnem annyian voltak, mint mi, de megnyertük őket ügyünknek és mindent elmondva, azt is megsúgták: Stryjbe megyünk, a Szovjetszövetség egykori területére és ez a Mi Katinunk lesz, a mi nagy sirvermünk, — szóval, amikor büntetésből Stryjbe helyeztek át, ott kénytelenek voltak az országból, a nép dühe elől, táborokba menekült véreskezű Drázsapárti »Vojvodákat« közénk vetni, hogy ellensúlyozzanak és végső esetben — végezzék kötelességüket. Alig egy hónap leforgása alatt átvettük a táborban a hatalmat és folyt a munka tovább. Strassburgban már urai voltunk szinte mind a két földalatti erődítménynek és a Drázsapártiak — fegyverkeztek ellenünk, miután névjegyzékeinket már régtől fogva odacsúsztatták a németeknek. És Strassburgban már érintkezésbe léptünk az összes többi táborral. Persze egynéhány táborral már Osnabrückben felvettük az érintkezést. Készülődtünk arra is, hogy érintkezésbe lépjünk a francia partizánokkal. Azután — megállt az oly régen várt második front és a németeknek újból, volt idejük hozzá, hogy — mint pár hónapja az oroszok elől Strassburgba, most a franciák elől keletre, Pommerániába, Barkenbrügge-be dobjanak át. Vártuk az orosz csapatokat, dolgoztunk, felkészültünk és — tudtuk, hogy 1100-an rajta vagyunk az újabb halál-listán, hogy az már a Gestapó parancsnokság előtt van. Azután arról értesültünk — mindenütt voltak embereink a németek között — hogy a listákat vizs-zaküldték — bizonyos formai hibák miatt. Mindez 1943-ban 1944-ben történt. Felszabadulásunkig. Közben — mindenről tudtunk, tudtuk, mi történik odahaza, általában és az ismerősök körében. Hiszen éppen a nürnbergi nyilatkozat idején — akasztották Ottmárékat. De összesírtunk akkor Cvetkó és én, akik Osnabrückben összekerültünk. És értesültünk a januári újvidéki razzjáról — egyik szobatársunk családjáról hozzánk, nem az ő nevére érkezett egy levél, nekünk kellett tudomására hozni, hogy apját, anyját és még két családtagját legyilkolták Újvidéken — ott élt velünk a novemberi akasztások egyik áldozatának öccse is, akinek bátyját, magyar író, Ottmárékkal végezték ki. Még tán október-

novemberben értesültem a becskerei rémségekről is. Sógorom kivégzéséről, Rózsa és Kócsa (Sulmann Rózsa, Kócsa Kolarov) kivégzéséről a harc első napjaiban. Alig volt nap, hogy valaki ne kapott volna halálhírt. Angya haláláról (Noje Zsivánovics egykor szürrealista festőművész felesége, tanártársam) véletlenül csak három év múlva értesültem, talán akkor, amikor Krum agyonütéséről is a zrenyanini »kórházban«. Egyre inkább megtelt a temető bennem. Anyám haláláról is tudtam már. Nem, a tudás csakugyan nem mindig nagy öröm. A szervezet tartotta mégis bennünk az erőt, különösen a mi szobánk, a híres »sedmica« (osnabrückeri 37, barak 7. sz. szobája), amelyről Bihalji-Moin is megemlékezik regényében »Dovidjenja u oktobru«, (Viszontlátásra októberben) és tartotta bennünk az erőt a bennünk lévő életerő tartalék, amelyet a vers útján igyekeztem napról-napra kibányászni, kiásni magamból. Ebben Csillag nagy segítségemre volt. »Ide kölcsönözte az erejét«.

Erről szólnak a harmadik és negyedik ciklus versei, amelyekből 6-ot ideiktatok. Igaz, őszinte versek és megtették a magukét is. Mert hazudik az, aki azt mondja, hogy könnyű szenvedni, még barátok között is. De csak barátok között, elvtársak között lehet végig kitartani. És aki egyedül is kibírja, az oly szörnyű belső tartalékok fölött rendelkezik, amelyeket csak a bennünk élő embereink, barátaink, elvtársaink tudnak mindig a kellő izzási fokon tartani. Ezt jelentette tábori költészetem.

III. ciklus

7.

Ezt a ritka eset
mikor barna tested
csillagokat gyújt —
új kút — s érásásra,
erőbányászásra
most újrateremtem.
Látod Csillag, látod magad?
S mikor tested örömet nyújt
tudod-e, látod-e,
hol végződik a kék tó,
hol kezdődik szemed,
hol tükrözik benned
kék ég tiszta boltja?:
Mert mindez v a n,
mindez nem v o l t - j a
testünk örömének.
Zúg-zengjen az ének,
harsogjon az öröm.
S bár a követ töröm
öröm zeng, öröm zúg
véremben. Szavad bűg
és diadal harsan.
Bűg szavad, szól a dal:
harsogó diadal!
Látod magad asszony:
Zengő nap, hogy csókol
Ohrida tavába?!

Csak a hírek, csak a levelek.
 De köröttünk sötét, zárt telek.
 Csak gondolatban, vágyban egyesülünk.
 Túnya-tétlenül ágyunkon ülünk.
 Kint harcolnak,
 kint élnek, építenek
 s a hullt helyekre
 kellene
 az új emberek.
 Mert a terek
 rengetegek.
 Hullanak, jaj, az emberek
 s a nagy erdő, a berek
 új anyagra vár.
 Nélkülünk tán úr tátong
 kidőlt bajtársak helyén.
 Múlóban a nyár,
 köröttünk, víz, sár.
 Bámulunk üres aggyal,
 fejünk, mint a gong
 cseng-bong, zeng, king-kong.
 Ülünk-fülünk,
 mint az agyagharang.
 Lábunk indulásba lendül —
 az ór a géppuskánál fent ül
 s fényt vet aszott testünk köré.
 Nem vehetünk részt a harcban,
 építenünk nem szabad.
 Még a szavad sem szabad.
 nem éri el hű harcos társad.
 Átszúrt testeden érzed a nyársat.
 Mért éltél? Jaj, mit tettél?
 Tétlenkedtél,
 lustálkodtál,
 álmodoztál.
 S most csak ez a tulajdonod:
 nincs barátod, nincs rokonod.
 Csak a hit tartja a lelket
 s egyre az egyet kérdezed:
 Marad-e rád még feladat?
 Maradnak-e üres telkek,
 hol te lehetsz a pallér?
 Irigyellek, jaj, testvérek!
 Vajjon időre beérek?
 Hitem küldöm: Jószerencsét!

(Írunk és csinálunk történelmet,
 Nagyot nem merünk,
 a szó a fegyverünk!
 De szó formál embert és korszakot!)
 Foglyok vagyunk, rabok,

leszámolt darabok,
csak leolvas bennünket az ór.
Soha szabadabb
nem volt rab s vadabb,
mint itt,
hol fényt ránk a reflektor
vet,
mint itt,
hol nem virrad ránk új kor
s a régi temet.
Mert itt a rab
új törvényt szab.
Lakat mögött új kort prédikál,
Mert ma minden lakat
szül új hatalmakat,
dönti azt, amely a fénytől elzár.
Írunk és csinálunk történelmet,
Nagyot nem merünk,
a szó a fegyverünk.
De szó formál embert és korszakot.

IV. ciklus

1. KÖLCSONOZD AZ ERŐD

Halkan halok meg,
nem zavarlak.
Csak kilépek életemből,
mint testről-hullt viseltes ruhából —
és többé nem akarlak.

Kilépek, mint sötét
emeleti erkélyről,
ahogy észrevétlen az üresbe
folytatjuk csöndes sétánkat —
és meleg szellő csap meg a mélyről.

Halkan távozom,
ahogy baráttól illik búcsútlan útra kelni.
Pedig fájna, ha halk halálom
nem vennéd tudomásul
s fel nem tett kérdésemre
nem tartanád érdemesnek —
vagy nem volna már kinek, felelni.

Mert szükségem van rád
s észrevétlen távozni sem tudnék,
ha nem tarthatnám számon tekinteted.
Szükségem van rád:
Mint táplálékra a testnek,
Mint vízre a kútnak,
utasra az útnak,
homályra az estnek.
Szükségem van rád,

hogy szépen élhessek,
szépen távozhassak —
— mintha csak valakivel versenyt futnék.
Mert gyenge vagyok nélküled:
Ha nem látom erőtlén,
ahogy hajladozol a viharban
és nem adom át csekély erőm neked,
hogy megállhassak gyökért eresztetten. —
Így, úgy állok, mint féligemelt falak-tetőtlen.

Halkan akarok távozni
millió harsány kiáltó halál közt.
Hogy meg ne zavarjalak.
Csak kilépek életedből,
mint hüvelyéből-hántott sikló mag, ahogy hull —
és többé nem akarlak.

6. EGY PERC HALLGATÁS

Most már megmondhatom
— három évvel bús halálad után,
most már megmondhatom:
nagyon szerettelek.
Mint minden embert s főleg talán minden asszonyt,
aki munkatársam multban vagy jelenben.
S aki ferde vállamra hullatja
fáradt madár-kezét.

Sokan, nagyon sokan vagytok,
Ki győzne titeket rendre felsorolni,
amikor egy perc hallgatással adózunk értetek
és amikor az egy perc
véges-végtelenség,
nem forma, nem üres unalom,
nem rossz-szabású póz,
amit kelleetlenül öltünk magunkra.

Sokszor kerestem a neved
tisztasszonyaink számos neve között.
Most már tudom mért nem találtalak.
De a tudás nem mindig nagy öröm
és a tudás nem mindig hatalom.
Ettünk mi mindketten gyümölcsöt a tudás fájáról
és elkeseredett a tudástól a gyümölcs
és elkeseredett, asszony, a szám íze.
Mert nélküled izlelem most tovább
az almát, tudás fájának gyümölcsét,
amely számodra sem volt az életnek fája.

»Máriától Veronikáig« — sok asszonyom, társam hagyott
keserű szájjal lígy magamra,
és sokszor nem tudom
mivégre lett bogáncsos kóró életem,
mért is magánykodik a nagy gyáva mezőn.

Elszégynlem magam, hidd el, sokszor,
ha néhanap, mint most, rajtakapom magam:
hogy még élek s néhanap örülök
s nem gondolok rátok,
akik az egy percben,
mind, jaj, el nem fértek.

Mert barátok között van még öröm-morzsa
s ha itt-ott asszony — esztendőben egyszer —
vagy gyerekszem csillanva testemre hull
és érő búzakalász ringatja el hullámzó szemem —
eltűnt halott asszony. Megvetsz érte?
Felróvod hibámul vagy igenlőn bölintasz
A haláltusától már kisimult arccal?!

Igyekszem ~~sz~~ülni, igyekszem gyűlölni.
De ha parancsolod, sem tudlak feledni.
Hiszen most már megmondhatom:
három évvel hős halálod után,
most már megmondhatom: nagyon szerettelek!

7. MI FÜGGŐLEGES?

Függőleges a fa. Az élő fa sudáran égnek tör.
Mi vízszintes?

Vízszintes a fa. A kivágott fa vízszintesen hever
s nem fogja el előled a napot,
de balzsamos levegőt sem termel, légéhes tüdődnék.

Mi függőleges?

Az élő, harcoló, járó, dolgos és ágáló ember.

Függőleges — az ember!

a felkiáltójel és a vessző, ami után még felemeljük a hangunk s el nem
[pihenünk,

míg a nemző férfi, a megtermékenyülő, meg a szülő asszony a vízszintesbe
Mert vízszintes az ágy! [feszül — és úgysis megveti a sarkát!

És nem csupán leajzott testet nyújtóztat magán

és vízszintes a bölcső

és vízszintes — a koporsó.

Meg a gondolatjel ami szünetet tarttat

és vízszintes a pont, ami elpihentet.

Mi függőleges:

Függőleges a sziklatermő hegység

és vízszintesen feszül a partok közé a híd, mert vízszintes a nyugvó
de függőleges a part és a karcsú torony [víz színe,

és függőleges a vízesés, amint dübörögve a turbinára hull.

Vízszintes a folyó tükre, ha hátán hordja a síkló hajót,

függőleges a vízszintes tengert fodrozttató világító-torony.

Én ember vagyok: élő, dolgos ember

és függőlegesen feszülök térbe és időbe.

És egyre hajtogatom: Légy résen. Feszült figyelemmel legyen szemed az
az út vízszintes, [úton, az útnak hajlásán,

de te függőlegesen, derékszögbe hajoltan az úttal

állj rajta és figyeld hová kanyarodik.

Jó úton haladsz?

(Jó volna leerpnyedve elfeküdni, idegeket leájtani,
vízszintesbe beleveszni:

A föld vízszintes. Meg a folyó vize, amire fáradt hátad fekteted. A hullám
és vízszintes a fekvő asszony teste. [és a selymesfüvű pázsit

és — valldbe, igen vízszintes a koporsó is.)

Én járó-kelő, dolgos, harcoló ember, én ágáló futóbolond: Ember vagyok!

Szemem a vízszintes horizontot keresi, belevesz a távol kutatásába

és függőlegesen, állva, járva, feléje haladok és kérdem önmagamtól:

»Elég energikus voltál: kifelé és befelé? Önmagaddal, jaj, másokkal szem-
[ben? Gondoltál mindenre?«

Van benned gerinc, függőleges tartás? Függőleges gerinc, bátorság,
[kitartás?

(Csak egy napot megpihenni,

rőt avaron elnyújtózni,

nem gondolni semmire.

Tétlenkedni, semmit-tenni,

ráhullani sárga fűre,

szünetjelző gondolatjel

vízszintesbe hullva hűlni,

nem akarva és nem marva, belefalni az avarba.

Nem törtetve, törekedve,

nem muszáj-herkuleskedve.

Jó volna kicsit nem »élni« —

túrni hagyva, hagyni túrni,

hogy csak úgy mi bennünk »éljen«

s hogy ki vagy mi — másra bízva.

— tudatosság, idő nélkül.

Az idő függőleges,

a ritmus függőleges,

és függőleges a hang, harang,

de — vízszintes a betű!

A gondolat függőleges:

nem akarok gondolkodni,

csak túrni, zajló gondolatom:

legyek késő képek síkja,

hullám-vízió talaj.)

Mi függőleges?

Függőleges az árbóc, gyárkémény és naftatorony, a gerinc és a — föld
de vízszintes minden árnyék, a szél s nekifeszülő vitorla! [vonzása,
s vízszintes a nyugodt mérleg.

Bajtárs, mért vagy nyugtalan?!

Vízszintes a drótsövény! De —

Vannak, kik vízszintesben alkotnak

s függőlegesen dőlnek sírba!

Mi függőleges?

Függőleges a felhőkarcoló, függőleges a villámhárító

és vízszintes az anténna és minden hírvivő huzal,

meg a vágató vonat a végtelen hívó pusztán.

Függőleges az akarat és a tett

és vízszintes a méla vágy lila síkja.
Függőleges az ágaskodó ló, a nemző csődör,
de vízszintes a befogadó kanca s a magvaváró szántóföld!
Függőleges az ércolvasztó kohó, a víztorony, a gáztorony —
vízszintes a széles horizont s a távoli hegyek gerince...

(Jaj, jó volna boldog lenni,
egy-két kis napot örülni,
elheverni, mitsem tenni,
csak bámulni, csak elülni.
Bajtárs, mért vagy nyugtalan?
Vízszintes a drótsövény!
— de vannak, kik vízszintesben alkotnak
és függőlegesen dőlnek sírba!)

Mi függőleges?
— függőleges a kereszt, és jaj, minden akasztófa!
Ünneprontás?
Vízszintes a horizont,
vízszintes a fekvő asszony.

Egy-két kis napot örülj!
Végy nagy erős lendületet,
mint aki az égbe ugrik!
Az ugrás függőleges —
S maradj közöttünk a földön!!